

АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЕКТУ ЩОДО ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ

На даний час у комітеті Верховної Ради України з питань податкової та митної політики опрацьовується законопроект № 8557 від 05.07.2018 про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал.

Суб'єктом законодавчої ініціативи є Президент України.

Даним законопроект передбачено ввести новий податок – податок на виведений капітал, та замінити ним податок на прибуток підприємств з 1 січня 2019 р..

Чим обґрунтована необхідність законопроекту

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту, необхідність його прийняття визначена ще на засіданні Національної ради реформ 25.10.2016 р. і закріплена п. 5 розд. II Закону України від 21 грудня 2016 р. № 1797-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні".

Президент України П.О. Порошенко обґрунтовує необхідність законопроекту наступними недоліками чинної моделі податку на прибуток підприємств:

- складні правила розрахунку об'єкта оподаткування, що спричиняє постійний ризик претензій з боку контролюючих органів;
- необхідність ведення окремого обліку податкової амортизації;
- проблеми з накопиченням збитків;
- агресивні схеми податкового планування, які використовуються окремими компаніями з метою уникнення оподаткування, що призводить до надмірного податкового тиску на сумлінних платників податку.

Також Президентом відзначається такий фактор, як високий рівень зносу основних засобів, який має суттєвий вплив на обчислення податку на прибуток.

Таким чином, метою розробників законопроекту є запровадження системи, за якої оподатковується лише та частина прибутку підприємств, яка не спрямовується на розширення чи створення виробництва. Також передбачається запровадження автоматизованого аналізу податкової інформації з використанням інформаційних технологій.

Відзначено, що такий підхід вже застосовується в ряді країн світу, зокрема – Естонії, Латвії та Грузії.

Основні положення

Як нами зазначено вище, законопроектом передбачено замінити податок на прибуток підприємств податком на виведений капітал з 1 січня 2019 р.. При до 31 грудня 2021 р. дозволяється застосування податку на прибуток підприємств банкам.

Законопроектом № 8557 передбачено замінити розділ Розділ III «Податок на прибуток підприємств» на Розділ «Податок на виведений капітал». До переліку загальнодержавних податків буде входити «податок на виведений капітал / податок на прибуток підприємств» (замість «податок на прибуток підприємств»).

Положення щодо порядку сплати податку на прибуток перенесені у Перехідні положення ПКУ, які доповнено новим підрозділом 4¹ «Податок на прибуток

підприємств для осіб, визначених підпунктом 1¹ підрозділу 4 цього Кодексу»

У зв'язку із запровадженням нового податку у Податковому кодексі визначення понять, які пов'язуються з податком на прибуток підприємств, передбачається замінити посиланням на податок на виведений капітал та відповідний підрозділ 4¹ розділу XX (Перехідні положення) Кодексу.

Наприклад, неприбуткові підприємства, установи та організації у законопроекті визначені як неприбуткові підприємства, установи та організації, які не є платниками податку на виведений капітал (замість платниками податку на прибуток підприємств).

Суттєво змінюються визначення поняття пов'язаних осіб, звичайної ціни майна, товарів, робіт, послуг, поняття дивідендів, безоплатно одержаного майна. Змінюються критерії визнання контрольованих операцій.

До безоплатно наданого майна, робіт, послуг законопроектом передбачається включити:

- товари (роботи, послуги), **передані пов'язаній особі за договором**, який передбачає виконання такою особою своїх зобов'язань щодо оплати в строки, що перевищують 24 місяці з моменту їх отримання;
- майно (в тому числі товари, необоротні активи), **нестача якого виявлена під час інвентаризації**, за умови, що балансова вартість такого відсутнього майна перевищує 5 відсотків сукупної балансової вартості відповідної однорідної групи майна, щодо якого проводиться інвентаризація, та платник податку не звернувся до відповідних органів щодо порушення кримінальної справи або притягнення винних осіб до відповідальності (за деякими винятками).

Об'єкт оподаткування

Об'єктом оподаткування податком на виведений капітал визначаються:

- операції з виведення капіталу; та
- операції, прирівняні до операцій з виведення капіталу.

До операцій з виведення капіталу належатимуть:

- виплата дивідендів неплатнику податку,
- виплата частини прибутку державними некоорпоративними, казенними чи комунальними підприємствами,

- повернення внесків власнику корпоративних прав – неплатнику податку (у сумі, що перевищує вартість внеску, здійсненого засновником та/або власником до статутного капіталу такої юридичної особи) тощо.

До операцій, прирівняних до операцій з виведення капіталу, зокрема, належатимуть:

проценти, сплачені нерезидентам – пов'язаним особам і нерезидентам, зареєстрованим у державах, що є низькоподатковими юрисдикціями;

виплати в межах договорів страхування або пере-страхування на користь страховиків-нерезидентів (в окремих випадках);

фінансова допомога, надана платником податку

неплатнику податку, яка не підлягає поверненню або надана пов'язаній особі, або надана непов'язаній особі та залишається неповернутою протягом 12 місяців (крім окремих випадків);

виплата (переказ), що здійснюється у зв'язку з: переказом коштів з рахунків в українських банках на рахунки платника податку, відкриті за кордоном; погашенням зобов'язань, що виникли за договорами, виконання яких не призводить до зарахування коштів на рахунки платників податку в українських банках або до отримання платником податку майна, робіт, послуг;

господарські операції, визнані контрольованими за правилами трансфертного ціноутворення, якщо їх умови не відповідають принципу "витягнутої руки", в частині донарахованих сум;

операції з безоплатного надання майна неплатнику податку (крім окремих випадків);

виплати, що здійснюються у зв'язку із вкладенням в об'єкти інвестицій (в тому числі придбанням майна), які перебувають за межами території України, придбанням робіт, послуг у неплатника податку – нерезидента, та/або передача майна, надання робіт, послуг неплатнику податку-нерезиденту (якщо розрахунки чи постачання майна, робіт, послуг за відповідними операціями не здійснено у 360-денний чи інший строк відповідно до законодавства);

кошти та/або вартість майна, передані до статутного капіталу неплатника податку;

кошти та/або вартість майна, виплачені у зв'язку із придбанням товарів, робіт та послуг у пов'язаних фізичних осіб, що застосовують спрощену систему оподаткування;

виплата роялті в сумах перевищення ліміту та в інших окремих випадках.

Хто є платником податку

Платниками податку на виведений капітал передбачено визначити резидентів (суб'єктів господарювання – юридичних осіб, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами) та нерезидентів (юридичних осіб, які провадять на території України визначену Кодексом діяльність, та постійні представництва нерезидентів, які провадять діяльність на території України).

Визначення бази оподаткування

База оподаткування визначається окремо для кожного з випадків:

- 1) у разі здійснення операцій з виведення капіталу;
- 2) у разі здійснення операцій, прирівняних до операцій з виведення капіталу;
- 3) у разі здійснення операцій, прирівняних до виведення капіталу, якщо їх умови не відповідають принципу "витягнутої руки".

База оподаткування операцій з виведення капіталу визначається як сума:

– дивідендів, які виплачуються на користь неплатника податку у грошовій формі та/або відмінній від грошової формі, за деякими винятками

– коштів та/або вартості майна, які повертаються (яке повертається) або виплачуються (у зв'язку з виходом зі складу учасників або акціонерів) неплатнику податку – власнику корпоративних прав, емітованих юри-

дичною особою, в сумі, що перевищує:

а) вартість внеску, здійсненого засновником та/або власником до статутного капіталу юридичної особи, що є платником податку з числа резидентів; та/або

б) вартість придбання акцій (часток, паїв).

– виплат, які здійснюються державним некоорпоративним, казенним чи комунальним підприємством на користь відповідно держави або органу місцевого самоврядування у зв'язку із спрямуванням (відрахуванням) частини прибутку такого підприємства, якщо такі виплати не були оподатковані у зв'язку зі здійсненням операції з виплати дивідендів;

– коштів та/або вартості майна, які сплачуються (повертаються) в межах спільної діяльності та/або довірчого управління неплатнику податку – власнику коштів та/або майна, наданих (наданого) у спільну діяльність та/або довірче управління, в сумі, що перевищує суму коштів та/або вартість майна, наданих (наданого) у спільну діяльність та/або довірче управління.

Ставки податку

Законопроектом передбачені наступні ставки податку на виведений капітал:

15% – до операцій з виведення капіталу;

20% – до операцій, прирівняних до операцій з виведення капіталу (крім зазначених нижче операцій);

5% – до коштів, сплачених на виконання боргових зобов'язань пов'язаним особам-нерезидентам.

Передбачається, що у разі здійснення оподаткованої операції у негрошовій формі податку зобов'язаний самостійно перевірити відповідність ціни договору звичайній ціні та визначити базу оподаткування на рівні звичайної ціни. Якщо платник податку не визначає базу на рівні звичайної ціни або визначає з порушенням правил, контролюючий орган самостійно визначає різницю між звичайною ціною та договірною (контрактною) вартістю операції, яка підлягає оподаткуванню, та визначає податкові зобов'язання платнику податку.

Деякі питання адміністрування податку

Законопроектом передбачається кілька суттєвих нововведень щодо оформлення платником податків первинних документів та звітності.

1. Під час здійснення оподатковуваних операцій з неплатником податку в розрахункових документах зазначається код операції. Порядок кодифікації операцій встановлюється Кабінетом Міністрів України спільно з Національним банком України.

2. Декларація з податку на виведений капітал має використовувати принцип групування операцій за кодами з використанням кодів операцій.

3. Платник податку засобами електронного кабінету надсилає контролюючому органу інформацію про фізичну особу-резидента, який не розраховувався з платником податку, якщо щодо такої заборгованості було прийняте рішення про її прощення (за винятком випадку, коли сума такої прощеної заборгованості не перевищує 25 % мінімальної заробітної плати у розрахунку на рік.

Передбачається, що застосування кодів операції сприятиме автоматизації аналізу податкової інформації

ції. Групувана за кодами операцій інформація про кошти, перераховані платником податку неплатнику податку (без ідентифікації особи – неплатника податку, з яким була здійснена операція), надаватиметься контролюючим органам для співставлення з податковою звітністю в автоматичному режимі та відображатиметься разом з результатами порівняння в електронному кабінеті платника податку.

Окрім того, законопроектом передбачено створення Реєстру платників податку на виведений капітал, дані якого оприлюднюватимуться на веб-сайті Державної фіскальної служби України.

Планується врахувати суму переплат з податку на прибуток підприємств, сформованих до 1 січня 2019 р., за рахунок зменшення грошових зобов'язань з податку на виведений капітал або шляхом повернення платникам в установленому порядку.

Законопроектом встановлені окремі деталізовані правила оподаткування платників податків-нерезидентів.

Законопроектом передбачається, що якщо за результатами перевірки контролюючим органом виявлено операції, які не було оподатковано, контролюючий орган має право звернутися до суду про визнання угод фіктивними або удаваними.

Особливості оподаткування іншими податками

Єдиний податок

До складу доходу платників єдиного податку першої-третьої груп, не включаються суми фінансової допомоги, наданої **платником податку на виведений капітал, суми фінансової допомоги, наданої неплатником податку на виведений капітал** на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання, суми кредитів.

Платники єдиного податку звільнюються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з **податку на виведений капітал, за винятком випадків здійснення юридичними особами – платниками єдиного податку з нерезидентами – неплатниками податку на виведений капітал операцій, які є об'єктом оподаткування податком на виведений капітал.**

Щодо оподаткування інвестора під час виконання угоди про розподіл продукції

Законопроектом передбачено, що під час виконання угоди про розподіл продукції інвестор (оператор) сплачує податок на **виведений капітал** (зараз – податок на прибуток).

З Податкового кодексу передбачається виключити норми щодо сплати податку на прибуток у разі виконання угоди про розподіл продукції.

ВИСНОВКИ

1. Податок на виведений капітал не передбачає від'ємної бази оподаткування, як у випадку з податком на прибуток підприємств.

2. Звертаємо увагу, що у чинній редакції Податкового кодексу передбачається ряд випадків звільнення від оподаткування податком на прибуток, зокрема, щодо прибутку підприємств та організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів. Натомість, законопроектом не передбачено випадків звільнення від оподаткування податком на виведений капітал.

3. Податок на виведений капітал не передбачає обчислення податкових різниць та врахування амортизації.

4. Щодо спрощення ведення обліку. На перший погляд здається, що підприємству не треба буде в цілях оподаткування обчислювати податок на прибуток. Проте, залишаються в силі вимоги вести бухгалтерський облік у повному обсязі. Окрім того, потрібні обчислювати прибуток до оподаткування задля цілей таких, як: виплата дивідендів, відрахування частини прибутку державі. Таким чином, питання бухгалтерського обліку щодо обчислення прибутку залишається поза контролем податкових органів.

Тобто, податкові органи знімають із себе відповідальність щодо контролю за правильністю обрахування прибутку підприємств відповідно до стандартів бухгалтерського обліку.

Таким чином, спрощення обліку стосується не стільки платників податків, скільки контролюючих органів.

5. Питання зменшення тінізації податків внаслідок нововведеного податку залишається спірним, оскільки ніщо не заважає платнику податку виплатити дивіденди тіншовим способом. Не кажучи вже про те, що на сьогодні самі випадки виплати дивідендів є доволі рідкісними. Винятки становлять публічні акціонерні товариства, якими переважно є банки та інші фінансові установи.

6. Особливу увагу слід приділити питанню оподаткування виведеного капіталу державних та комунальних підприємств, які відраховують частину прибутку до бюджету. Також дані підприємства можуть безоплатно одержувати та передавати державне або комунальне майно із внесенням його до статутного капіталу або без такого, що згідно із законопроектом може обкладатися податком на виведений капітал.

*ГУМАНЯН Анна Оганесівна,
аудитор АФ "Аналітик"
af.analitik.ua@gmail.com*

* * *

ЩОДО ВЕДЕННЯ КАСОВИХ КНИГ ВІДОКРЕМЛЕНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ТА СТРОКІВ ІНКАСАЦІЇ ВИРУЧКИ У ВИХІДНІ ДНІ

Питання ведення касової книги є актуальним для підприємства, яке здійснює касові операції та має відокремлені підрозділи, які:

- не проводять операцій з приймання (видачі) готівки за касовими ордерами,

- проводять готівкові розрахунки із застосуванням РРО та веденням КОРО,

- інкасують виручку до банку або передають до основної каси підприємства.

Виникає питання – чи слід вести касові книги